

Matkaraportti / Rakentamisteemaryhmän matka Ruovikkostrategia Suomessa ja Virossa – Interreg IIIA-projekti

**Riikka Ahtiainen, Tanja Hallenberg, Mikko Koskinen, Katja Shayakhmetova, Sari Sjöroos
Turun Ammattikorkeakoulu, kestävän kehityksen koulutusohjelma**

Ruokorakentamisryhmän matka Viroon 20.–22.9.2006

Keskiviikko 20.9.

Lähdimme matkaan sumuisesta Helsingistä aamulla kello 8.00. Eckerö Linesin m/s Nordlandia-alukseen astuttuamme suuntasimme kohti yläkantta, jossa meille oli varattu kokousta varten konferenssitila. Esittäytymismuodollisuuksien jälkeen projektikoordinaatori Iiro Ikonen esitteli ruokoprojektia yleisesti ja suunnittelija Eija Hagelberg kertoi hankkeen viimeisimmistä kuulumisista. Rakentamisteemaryhmästä Martti Nakari esitteli ruokorakentamiskursseja ja Rauli Lautkankare kertoi tekeillä olevasta tutkimuksestaan, joka käsittelee ruo' on käyttämistä rakentamisessa. Rakentamisteemaryhmän jäsen Helga Stenman esitteli ”Rannasta rakennukseksi” – kirjansa tulevaa sisältöä ja Iiro Ikonen kertoi rakentamisesta luonnonsuojelualueilla.

Laivalla nautitun lounaan jälkeen saavuimme Tallinnaan kello 11.30. Satamasta matkustimme keltaisella Taisto-bussillamme viehättävään pikku putiikkiin, Majatohterille, joka on perinteiseen rakentamiseen erikoistunut rakennustarvikeliike. Tämän pyrähdysten jälkeen jatkoimme ruoakeristein ja savi- sekä kalkkirappauksin remontoitulle kaupunkiasunnolle osoitteeseen Vilmsi 37. Paikalle oli saapunut myös Berger- eristelevyjä valmistavan tehtaan edustaja Pille Strauss Roomaja OÜ:stä sekä insinööri Andres Madalik, joka opasti meitä ruokorakenteiden paloneston saloihin. Hän kertoi myös meneillään olevasta ruo' on RT- kortin kehittelystä ja tulevasta paloturvallisuusluokittelusta.

Matkamme jatkui Rimi-marketin kautta ulkoilmamuseoon, Rocca al Mareen. Museolla osallistuimme parituntiselle kierrokselle oppaamme Katrinin johdolla. Tutustuimme eri aikakausia ja Viron eri osia edustaviin rakennuksiin.

Kiireen siivittämänä lähdimme museolta ajamaan kohti Virtsua, josta lautta Muhun saareen lähti kello 19.00. Puolen tunnin lauttamatkan jälkeen saavuimme Kuivastun satamaan, josta jatkoimme Muhun Tonise- tilalle. Emäntämme Soile Siltanen esitteli meille majoituspaikkamme ja kertoili tilan historiasta illallisen yhteydessä. Saatuaamme hivenen ruokaa vatsoihimme siirryimme kukin yöpuulle keräämään voimia seuraavaa päivää varten.

Torstai 21.9

Aamu alkoi puoli yhdeksältä aamupalalla, jonka jälkeen lähdimme kohti Koguvan kylän ulkoilmamuseota. Matkan varrella poikkesimme eräälle perinteiselle vanhalle maatilalle, jonka osaomistajana on Iiro Ikonen.

Koguvan Muhu- museossa saimme lisää perehdytystä Viron historiaan ja eri aikakausien asumismuotoihin. Erityisesti saimme tietoa miten varakkaammat ihmiset asuivat saarilla. Koguvan Muhu- museo on rakennettu kirjailija Juhan Smuulin kodin ympärille ja se esittelee varakasta

virolaista saariasumista. Museokierroksen lopuksi tutustuimme Viron perinneasuja ja käsitöitä esittelevään näyttelyyn.

Museolta lähdimme kohti Berger- levytehdasta ja matkalla poikkesimme Muhro OÜ:n rakennustyömaalla tutustumassa perinteisen ruokokaton rakentamiseen. Muhro OÜ on yksinomaan ruokokattojen rakentamiseen erikoistunut yritys. Työn edistymistä meille esitteli yrityksen omistaja Mihkel Ling. Vaikutuimme erityisesti työn nopeudesta ja tehokkuudesta; maanantaina aloitettu noin 400 neliömetrin katto oli vierailupäivänämme torstaina jo viimeistelyvaiheessa. Mihkelin mukaan keskimäärin kattoprojektit valmistuvat koosta riippuen noin viikossa. Pihan rehevät omenapuut tarjosivat työn katselun ohella virkistävää välipalaa matkalaisille.

Seuraava kohteemme oli Roomaja OÜ:n Berger- levytehdas, jossa Pille Strauss esitteli meille tehtaan toimintaa. Berger-levyjä valmistetaan kahden hengen voimin sodanaikaisella koneella. Koneen toimintatapa on yksinkertainen: kourallinen ruokonippua syötetään koneeseen käsin, kone sitoo ruokoniput toisiinsa rautalangalla ja kiristää niput tiiviiksi levyksi samalla kun leikkurit kummallakin sivulla tasoittavat levyn standardimittoihin. Valmis levy käydään katkaisemassa koneesta käsityönä ja kannetaan kuljetuslavalle. Pihalla saimme vielä seurata ruokojen puhdistusprosessia ja niputusta ennen kuin jatkoimme Taiston kyydillä kohti Kuressaarta. Siellä meillä oli puolisoista tuntia vapaa-aikaa, jolloin väki hajaantui retkeilemään eri puolille kaupunkia, kuka kahville, kuka linnoitukselle. Matkalla majapaikkaan poikkesimme vielä Kaalin meteoriittikraaterilla.

Illalla majatalolla matkajia odotti lämpenevä sauna ja iltapala. Ennen iltapalaa yllätykseksemme jo vanha tuttumme Mihkel Ling saapui majapaikkaamme muassaan noin leikkimökin katon kokoinen ruokokatto, jota lähdimme yksissä tuumin pellolle polttamaan. Näin tuli todistettua oikein rakennetun ruokokaton paloturvallisuus, sillä kattoa oli varsin vaikea saada syttymään. Useista yrityksistä huolimatta katto roihahti tuleen vasta toista tuntia yritettyämme, kun tuli oli levinnyt puisiin kattorakenteisiin. Katonpolton ja iltapalan jälkeen painuimme yöpuulle.

Perjantai 22.9.

Syötyämme aamupalaa ja hyvästelyämme emännän lähdimme rivakasti etenemään kohti Kuivastun satamaa, josta lauttamme mantereelle lähti kello 10.00. Virtsun satamasta jatkoimme kohti Matsalun museota, jossa tutustuimme Viron luontotyyppejä ja eläinlajeja esittelevään näyttelyyn. Seuraava kohteemme oli Kloostrin vanha luostarialue, jossa on Viron suurin ruokokattomateriaalin tuotantopaikka. Siellä ajellessamme bongailimme erinäisiä ruokokattoja. Käsitelyhallilla ihailimme niin ruokonippuja kuin lukuisia määriä syysmuuttoa hankkivia kurkiakin.

Matsalun Penijoella kiipesimme lintutorniin ihailemaan ympäröiviä ruovikkomaisemia sekä muuttomatallaan levähtämään pysähtyneitä kurkia, joita lintuharrastajien mukaan alueella oli noin 12 000. Pois lähtiessämme kävimme vielä pikaisesti ihmettelemässä joenvarren vanhoja kalastajatorppia, joista eräässä oli jopa 100 vuotta vanha ruokokatto, edelleenkin toimiva ja vedenpitävä!

Ohjelmassamme oli vielä patikointi lehdesniitylle tarkastelemaan yli 300 vuotta vanhaa kivistä heinälatoa. Lato on yhä käytössä ja siinä on nyt kolmas uusittu ruokokatto. Nälkäisinä maistelimme niityn antimia, pieniä happamia metsäomenoita, samalla kun ihmettelimme merkillisiä kekoja ympäri niittyä. Keot osoittautuivat myyrien koloiksi ja nälkämme metsäomenoita suuremmaksi. Odotimme innolla pääsyä ravintolan antimien ääreen, sillä tarkoituksemme oli aterioida

paikallisessa ruokokattoisessa ravintolassa. Matkalla meille kuitenkin selvisi, että ruokokattoravintola olikin varattu, joten pudotimme ravintolaluokituksesta pari tähteä ja aterioimme lopulta Lihulan Lukoililla. Ruoka oli kuitenkin mitä mainiointa ja vatsat pulleina jatkoimme tyytyväisinä kohti Tallinnaa. Ennen satamaa pysähdyimme vielä viime hetken ostoksilla ja kello 18.00 lähdimme Nordlandia- aluksella takaisin kohti Helsinkiä.

Retki oli kaiken kaikkiaan kovin antoisa. Näimme monipuolisesti ruokorakentamisen eri vaiheita ja tapoja. Oli mielenkiintoista tutustua myös rakentamisen historiaan ja havaita miten merkittävässä asemassa ruoko on ollut sekä materiaalina että kansallisena elementtinä. Toivon mukaan tämä perinnerakentamisen muoto tulee säilymään tulevaisuudessakin ja ruokoa materiaalina tultaisiin hyödyntämään enemmän Viron suurimmalle ruokokattomateriaalin tuotantopaikalle myös meillä Suomessa.